

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: ארנון	שם פרטי: אביגדור
--------------------	---------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי:		בלועזית
שם פרטי איתו נולדתי: אנדראש	בלועזית	Andras
שנת לידה: 1941	מין: זכר	
עיר לידה: בודפשט	בלועזית	Budapest
ארץ לידה: הונגריה		
שם פרטי ושם משפחה של האב: ELEMER SZAMOSI SPITZER	שם פרטי ושם נעורים של האם: ILONA HALASZ	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: בודפשט	בלועזית	Budapest
ארץ המגורים: הונגריה		
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה)	מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה)	חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא) גורדוניה
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ) בודפשט, הונגריה		
במידה והיית בגטו, ציין את שמו גטו בודפשט	בלועזית	Budapest ghetto
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו	בלועזית	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: גטו בודפשט	תאריך השחרור:	1945
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)	ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור דירת המשפחה בבודפשט	
מקומות/ מחנות בדרך לארץ:	שנת עלייה:	1950
	במידה ועלית באנייה, ציין את שמה "ארצה"	

אנא ספרי על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

נא לכתוב בגוף ראשון

ההורים שלי שמרו על מנהגים יהודיים באופן די מינימאלי. הם לא היו דתיים היו מאוד ליברליים אולי אפילו מתבוללים. אך מנגד חגגו את כל החגים ואף הלכו לבית הכנסת וצמו ביום כיפור. הייתה לי אחות חצי ביולוגית מנישואים קודמים של אבי שנספתה בשואה. ושני אחים ביולוגיים מבוגרים ממני. אחי הגדול שגדול ממני ב13 שנה נפטר. אח נוסף שלי הגדול ממני ב8 שנים חי בתל אביב. הורי ילידי הונגריה הקימו בבודפשט בית מלאכה לעניבות. זאת הייתה פרנסתם הם עבדו יחד בחברה שעסקה בייצור עניבות ניקוי עניבות ומכירת עניבות.

נא ספרי על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

אבי גויס לפלוגות עבודה בשנת 1941 כשההונגרים שתפו פעולה עם הגרמנים. בשלב הסופי ההונגרים העבירו אותנו לידי הגרמנים והוא נספה בצעדת המוות לאוסטריה. כשהגיעו לאוסטריה המלווים שאלו: "מי לא יכול ללכת יותר?", אבי היה בין האנשים. העלו אותם לכרכרה, נכנסו איתם ליער שבין העיירה פלדבאך לעיר גראץ וירו בכולם. אנחנו נשארנו עם אימא בדירה המקורית שלנו מול בית המלאכה. בהמשך המשטר בהונגריה הוציא צווים שמאוד הצרו על היהודים. ההונגרים הוציאו צו שקבע שהיהודים צריכים לעבור לבתים באזור מסוים שבו כל הבתים מסומנים בכוכב. הייתי תינוק בן שנתיים וחצי כשעזבנו את הבית. עברנו לבית מסומן בכוכב, החיים היו קשים אפשרו לצאת להצטייד בין שעה לשעתיים לא יכולנו להתפרנס וחינו מהיד לפה. לקחו את אימא למשלוח ואמרו לקצין שלקח אותה שהיא אימא לתינוק בזכות זה שחררו אותה, בזכותי היא ניצלה. בבית המסומן פגשנו אישה בשם הדי קורנפלד אשר הייתה בשנות ה-20 המוקדמות לחייה, היא הייתה אישה מאוד אמיצה ומיוחדת. מאחר ולא היה בטוח לחיות בבתי המסומנים כי הגרמנים לקחו אנשים מידי יום למשלוחים, הדי השיגה לאימא תעודת חסות של הצלב האדום הבינלאומי שתאפשר לנו לגור בבית מוגן. זהו בית ששייך לארגון נטרלי שאסור לגרמנים לפגוע בו. בתעודה של אימא שלי היה רשום שהיא אימא חד הורית לחמישה ילדים צירפו למשפחתי עוד שני תינוקות שהוריהם נלקחו, אנו בקשר איתם עד היום בבית המוגן חיינו מספר חודשים. בחודשי המלחמה האחרונים נאלצנו לעבור לגטו בודפשט.

אנא ספרי על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ (השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

עם השחרור חזרנו לבית המקורי שלנו ולבית המלאכה. בבית גרה משפחה של גויים שלא הכרנו. הבית נשמר בצורה מופלאה נשמרו הרבה מאוד מסמכים, תמונות ותעודות שנמצאים בידנו עד היום. אימא מיד החלה לשקם את בית המלאכה והחלה להתפרנס. אחיי הגדולים הצטרפו לתנועת נוער ציונית "גורדוניה" מכבי הצעיר. ובדרך לא דרך הגיעו לארץ. אחי הגדול דרך הגליה לקפריסין והאח השני על אניית אקסודוס. אחי הגדול הגיע לקיבוץ מצובה היה בעליית הנוער. האח השני שלי הגיע למוסד "בן שמן" שם השלים לימודיו ועבר לקיבוץ יקום. לאחר מספר שנים עבר לתל אביב ועבד בחברת חשמל. אותי אימא שלחה למוסד הבראה בבודפשט להתחזק ולהשתקם פיזית. בשלב השני אימא הסכימה שאני אעבור למוסד יתומים של התנועה הציונית בעיר אחרת שנקראת פאץ. זה היה בית יתומים לילדים יהודיים שבו קיבלנו אוכל טיפול וחינוך ציוני. משם יש לי זיכרון אישי ראשון. הייתי בן ארבע וכשהגעתי למוסד שאלו אותי איך קוראים לך ואני עניתי: "אנדראש". שאלו אותי: "איך קוראים לך בעברית?" עניתי שאין לי שם בעברית ואז אחת המטפלות אמרה "מעתה יקראו לך אביגדור על שם המשורר אביגדור המאירי". במוסד חייתי מספר חודשים עד שאימא באה לקחת אותי שלחה אותי לגן ילדים יהודי, קומפלקס של הקהילה היהודית שהיו בו גן ילדים בית כנסת ובית תמחוי. היו שם גננות שנשלחו מהארץ קיבלנו חינוך יהודי ציוני. איני זוכר הרבה מלבד מריבה עם אחד הילדים שבה סובבתי את ידו עד שנשברה זו הייתה הפעם הראשונה והיחידה שאימא כעסה עליי. ואף נתנה לי עונש. העונש היה "כבד". באותה שנה לא קיבלתי מתנת יום הולדת. מאז אני לא מתנהג באלימות. בהמשך אימא שלחה אותי לכתה א' בבית ספר יהודי. אני זוכר שקיבלתי תעודת הצטיינות במחצית הראשונה.

במחצית השנייה של כתיב א' כמעט ולא למדנו. השנה היתה 1948 וקרו בה שני דברים: הראשון, הקמת המדינה. השני, ההונגרים לא אפשרו יותר פעילות יהודית ציונית וכל המורים חזרו לארץ בדרישת המשטר הקומוניסטי של הונגריה. לאור המצב אימא שלי רשמה אותי לבית ספר הונגרי לכתיב ב'. אני זוכר מקרה שבו שלחה אותי אימי להסתפר לבד. אחרי שסיפרו אותי אמרתי "שלום". בהונגרית "שלום" זה צעף. והם החלו לחפש את הצעף שלי. בכתיב ב' בבית הספר ההונגרי הינו שני יהודים מתוך ארבעים ילדים הונגרים. בשנת 1950 התארגנו לעליה לארץ. אימא שלי ביקשה ממני לא לדבר על זה ולא נדבה פרטים בשל המשטר הקומוניסטי והפחד. אני ואמי עלינו עליה לגלית לארץ במסגרת קבוצה גדולה. נסענו ברכבות דרך אוסטריה לאיטליה עד נמל ונציה במעבר הגבול של הונגריה התברר שאימא שלי שכחה לרשום ברשימת החפצים את המשחקים שלי. כל הדרך הבטיחה שתנסה להעבירם בכל זאת. הפקיד במעבר התחשב והסכים להעביר חלק מהמשחקים. בוונציה נשארנו ברכבת מספר שעות עד לעליה לאוניה ובשעות אלה על סמך מכתבים הגיע לאוניה אח של אימא מצרפת שהיה איש עסקים. אני נשארתי ברכבת ואימא ירדה לרציף לפגוש את אחיה בפעם הראשונה לאחר השואה. אני זוכר שהוא הצביע עליי מהחלון, הוא זיהה אותי. אמי ואחיה שמרו על קשר הדוק כל השנים גם בתקופת השואה שצרפת הייתה כבושה יש לי מכתב אורגינאלי שהוא שלח לאימא שלי בשנת 1941. המכתבים ארוכים ומפורטים, יש לו משפחה בצרפת 3 ילדים אנו בקשר איתם ואף ביקרנו אחד אצל השני.

נא ספרי/י על חיך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

עלינו על אוניה בשם "ארצה" אוניה של צים הפלגנו לחיפה על האוניה פגשנו עוד כמה עולים שהיו בדרכם לקיבוץ מצובה. אני זוכר שדיברתי עם אימא שלי הונגרית אחד הילדים שמע אותי ורץ לאימא שלו ואמר לה שיש ילד על האוניה שמדבר הונגרית וכך הכרנו. אימו חייה עד היום בקיבוץ מצובה. הגענו לחיפה ביום שישי בערב ובגלל השבת לא ירדנו מהאוניה. בשבת שני האחים שלי שבאו לקבל את פנינו שכרו סירה והגיעו עד לאוניה וכך "נפגשנו" בפעם הראשונה. ביום ראשון ירדנו מהאוניה בחיפה שם חיכתה לנו משאית מקיבוץ מצובה שאיתה הגענו לקיבוץ. חבריי בני גילי זוכרים שאמרו להם שילד חדש מגיע והם חיכו בחצר של הקיבוץ להגעתי. בהתחלה לא צירפו אותי לשאר הילדים בשל מגיפת פוליו שהייתה בארץ. הקיבוץ היה בעשור הראשון להקמתו. הרבה אנשים גרו באוהלים וצריפים. אח שלי וחברים שלו פינו לי ולימא את הצריף שלהם ועברו לאוהל. צריף דומה לזה עדיין קיים בקיבוץ. צרפו אותי לכיתה הבוגרת ובנוסף למדתי עברית. החינוך היה משותף לבנים ולבנות. בבית הילדים היו לינה, אוכל, מקלחות וכיתות לימוד במתחם אחד. לכיתה שלי קראו כיתת "זמיר" אני זוכר שקלטו אותי מאוד יפה בקיבוץ. את אימא לא קיבלו כחברת קיבוץ בשל גילה. היא נחשבה לאימא של חבר קיבוץ. אהבו את אימא שלי מאוד בקיבוץ היא הייתה מאוד פעילה והתנדבה רבות. רוב שעות היום היינו בבית הילדים, בערב הלכתי לחדרון של אימא שלי. אימא שלי הייתה מאוד מאושרת בחדרון הקט שלה. במידה מסוימת הפריע לי שלא קיבלו אותה כחברה. אחי הבוגר שימש כאבא והיה מטפל בי כשהייתי חולה. אני ואימא נשלחנו לנופש מהקיבוץ, טיילנו בחיפה ברחוב הרצל. לפתע הופיעה מולנו אישה, הצביעה עליי ואמרה: "אותך רחצתי בגיגית". אימא שלי חשבה שמדובר במשוגעת. וכשהתחלנו לדבר הסתבר שמדובר בהדי, האישה שהצילה אותנו עם תעודת החסות שנתנה לנו. מאותו רגע הפכנו למשפחה. אימא שלי והדי היו חברות נפש. עד היום אנו לא יודעים איך השיגה בזמנו את התעודות. לאחר שנתיים בקיבוץ, צרפו אותנו ילדי הקיבוץ לתלמידי עליית הנוער מעיראק, פרס ומרוקו. התהליך היה מאוד מתוכנן, מסודר ומוצלח שעד היום אנו מעריכים אותו. השילוב בין ילדי הקיבוץ לעליית הנוער שהשתלבו מבחינה חינוכית וחברתית יצר גיבוש ולי זה נתן מקום מאוד נוח בקבוצה מאחר ולא הייתי העולה היחיד. פיתחנו חיי חברה מפותחים משפחתיים למופת עד היום. הקיבוץ דאג ואף נקט בצעדים מרשימים שלא יהיה הבדל בין ילדי הקיבוץ לעולים. והפכנו לקבוצה הבוגרת הראשונה בקיבוץ. בבגרותי נשלחתי על ידי הקיבוץ לקורס מדריכים. סדר היום בקיבוץ כלל לימודים וסידור עבודה. כל שנה עבדנו שעה נוספת ברוטציה בכל ענפי הקיבוץ, בניקיונות במשק ובבית הילדים. לא הייתי בעל נפש חקלאית, וגם לבעלי החיים לא היה לי יחס מיוחד. מצאתי את מקומי בבניה. הפכתי לאחראי בניה במשק הילדים, ואף למדתי את מקצועות הבניה. בעזרת ליווי מקצועי וחינוכי הקמתי בית אוזים. אימא שלי אף פעם לא הסתירה את עברה וכשהנושא עלה באמצעות בני משפחה וחברים או באמצעות הדי חברתה שמענו את כל קורותיה. הן לא נידבו מידע מרצונן, ענו רק כאשר נשאלו. לאימא היו ייסורי מצפון קשים שלא הצליחה להציל את אבא. היא לא הבינה את המשמעות כאשר אבי התחנן שתשיג לו תעודת חסות. באחת הגלויות כתב לה שהוא שולח לה את הגלויה עם חבר שהשתחרר, אך הגלויה לא הגיעה עם חבר אלא בדואר. הגלויה נמצאת אצלי עד היום.

אימא שלי מילאה דפי עדות ביד ושם. היא אף לא סיפרה שיש לה את הגלויות. התעודות נמצאו, לאחר מותה של אימי, בשבעה שלה. מצאנו גלויות ותעודות הצטיינות של אימא שלה שהייתה מורה לפסנתר בקונסרבטוריון מיד לאחר השבעה התחלנו לחקור ולקרוא ספרים. שני האחים שלי הקליטו קלטות שבתם תעדו את עברם.

הייתי במחזור הראשון בבית הספר "סולם צור". בזמנו למדו שם עד כיתה י"א. מאחר והיו מס תלמידים בודדים שנשארו ללמוד קיבצו אותנו וסיימנו את כיתה י"ב בבית ברל.

לאחר מכן גייסו אותי למזכירות חטיבת הנוער לשנת שרות, אך זה ירד מהפרק מאחר והקיבוץ גייס אותי לרכז את פעילות הילדים בחופש הגדול ולאחר מכן גויסתי לחטיבה 7 של השריון.

מספר חודשים לפני סיום השרות פנו אלי לצאת לשליחות בהולנד להדריך בתנועת נוער "הבונים". הייתי אמור לעבור סמינר שליחים שהתקיים בבית ברל. הגשתי בקשה לשחרור מוקדם מהצבא ונעניתי בחיוב. וכך הייתי בסמינר ולמדתי הולנדית. בסמינר סגרתי מעגל נוסף בחיי. השליח שחזר מהולנד, יוסף שפר מקיבוץ כפר החורש, אנתרופולוג ידוע, הזמין אותי לבקר בביתו. בשיחה עם אשתו סיפרתי על עברי. היא זיהתה אותי מבית היתומים בהונגריה ומסתבר שהיא המטפלת בבית היתומים שנתנה לי את השם אביגדור. להשלמת המעגל, הבת של אחי נשואה לבנה.

חשוב לי לציין שהרבה מהחניכים שלי בהולנד עלו לארץ. גל גדול ויפה. בתקופת שליחותי הבאנו חלק גדול לאולפן לעברית בארץ. רובם נקלטו והשתלבו היטב. מדובר באוכלוסיה מאוד איכותית. חלקם היום פרופסורים, רופאים, מרצים באוניברסיטאות, בקבע ובעוד תפקידי מפתח.

במלחמת ששת הימים לחמתי באזור עמק דותן. משם עלינו לרמת הגולן לחמתי באזור מגדל שאמס ומשם נכנסה הפסקת האש לתוקפה. בתום המלחמה חזרתי ללימודים וסיימתי את לימודי הנגרות.

לאחר תקופה קצרה יצאתי מהקיבוץ לנופש רווקים. שם פגשתי את אשתי, במלון הקיבוצים בנתניה. אשתי מקיבוץ עמידר. בנופש היו ריקודים וחוגים. להליכה לים אני לא הצטרפתי, הסתבר שגם אשתי לא אוהבת ים נשארנו במלון והשאר היסטוריה. מכיוון שהייתי הרווק האחרון בחבורה, חבריי לקיבוץ ארגנו לי הפקה שלמה שנקראה "נגר על הגג". הייתה חתונה מאוד מיוחדת ושמחה ומדוברת עד היום.

כל חיי עבדתי בנגרות. מרים אשתי עבדה בחינוך מיוחד בבית הספר "סולם צור".

נולדו לנו 3 ילדים. הבן האמצעי שלנו חזר לקיבוץ ונישא לבת ממושב יערה. הבנות שלנו בנו את ביתן בכפר הורדים. מכולם יש לנו שמונה נכדים מקסימים.

השנה רעייתי ואני היינו בהונגריה בין יתר הפעילויות בטיול ביקרנו בבית הכנסת הגדול שבו היה הגן שלי. בית הכנסת חודש ובנו במתחם מוזיאון שואה של יהדות הונגריה, עם שמות כל הנספים כולל בני משפחתי. בכניסה לבית הכנסת נשמר שלט גדול מאבן עם שמות בני הקהילה שהתפללו בבית הכנסת, שמם של אבי ודודי מופיע שם.

ביקרתי גם בבית הכנסת הגדול בבודפשט, בו הקימו בחצר בית הכנסת עץ ערבה בוכייה עשוי כולו מנירוסטה ועל כל עלה שם של נספה. הקדשנו לאבי עלה.

לפני כ-20 שנה לקחנו את ילדינו לטיול שורשים בהונגריה וביקרנו בכל נקודות הדרך המשמעותיים בחיי הבית שבו נולדתי, גן הילדים שבו הייתי, הבית המסומן בגטו וגם ביער בו נספה אבי. הביקורים היו מרגשים מאוד.

ראיון: אתי רוט
מצובה, ינואר 2013